

УКРАЇНСЬКЕ КАТОЛИЦЬКЕ АКАДЕМІЧНЕ ОБЄДНАННЯ  
„ОБНОВА“ В ЗЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ  
Бібліотека, ч. 1.

---

ПРОФ. Д-Р МИКОЛА ЧУБАТИЙ

# МИТРОПОЛІТ АНДРЕЙ ТА ЙОГО ІДЕЯ КАТОЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ

Об'єднання Українців в Америці  
„САМОПОМІЧ“  
Відділ в Нью-Йорку

55 SECOND AVE., NEW YORK, N.Y.



ФІЛАДЕЛФІЯ, 1953

УКРАЇНСЬКЕ КАТОЛІЦЬКЕ АКАДЕМІЧНЕ ОБЄДНАННЯ  
„ОБНОВА“ В ЗЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ  
Бібліотека, ч. 1.

---

ПРОФ. Д-Р МИКОЛА ЧУБАТИЙ

МИТРОПОЛИТ АНДРЕЙ ТА ЙОГО ІДЕЯ  
КАТОЛІЦЬКОЇ УКРАЇНИ



ФИЛАДЕЛФІЯ, 1953

**Відбитка з щоденника „Америка“**

## В С Т У П

Доповідь проф. М. Чубатого „Митрополит Андрій та його ідея Католицької України“ була виголошена на Академії в честь Великого Митрополита, яку влаштувало Українське Католицьке Академічне Обєднання „Обнова“ своєму Патронові в Нью Йорку в дні 14. грудня 1952 р.

Глибокі думки тієї доповіді такі цінні, що Управа УКАО „Обнова“ уважала за конечне видати її окремою книжечкою. Це дійсно немов коротке „вірую“ св. пам. Митрополита Андрея Шептицького.

Хто мав нагоду близче знати та зустрічатись із незабутнім Митрополитом Андреєм, той знає, яким гарячим полумям любови Він горів до своєї Церкви, до рідної традиції, до свого Народу, що його хотів бачити релігійним, висококультурним, благородним, щасливим, незалежним у власній Соборній Вільності Державі.

Роздумуючи над долею свого народу, цей великий ум дійшов уже в ранній своїй молодості до того переконання, що тільки релігійне життя України в католицькій вірі може вивести український нарід на ясний шлях світлого майбутнього. В пізнішому віці Митрополит тільки утверджував себе в тому переконанні на основі глибоких студій нашого минулого та власного життєвого досвіду. Тільки релігійно-духове відродження українського народу на основах науки Вселенської Церкви може також і державно-творчо відродити український нарід.

Митрополит Андрій був переконаний, що віра, сперта на догмах Вселенської Церкви у східному українському обряді, який має візантійсько-словянський початок і який виріс та оформився на українській традиції і культурі — це одинока природна форма релігійного життя українського народу. Взірцева організаційна побудова, взята із Західної Церкви, в злуці з прекрасним українським східним обрядом, творитиме чудову синтезу, яка природно випливає з духовості українського народу, що своїм географічним положенням і духововою структурою є народом синтези Сходу і Заходу.

Українська Церква в злуці з Вселенською Церквою, під проводом Христового Намісника, є передовсім — і це найважніше — правдивою Церквою, а одночасно є Церквою, що обрядово відділює нас від латинської Польщі, а віровизнанням від православної Москви.

Митрополит Андрій був гарячим прихильником ідеї українського Патріярхату в злуці з Апостольською Столицею, яку ще в XVII. століттю видвигнули митрополити: православний Петро Могила і католицький Йосиф Рутський. Її прихильниками були теж Мелетій Смотрицький і митрополит Борецький.

У формі українського патріярхату була б найкраща запорука збереження всіх українських церковних традицій і всіх тих широких прав, які мали київські митрополити.

Проф. Чубатий, довголітній звичайний професор історії української Церкви у Богословській Академії у Львові, особисто часто зустрічався з Митрополитом Андреєм і тому не диво, що так знаменито скопив ідею католицької України у Великого Митрополита.

Випускаючи оцю книжечку, УКАО-,,Обнова“ хоче тим не лише вшанувати світлу пам'ять свого Патрона, але теж подати під розвагу українському загалові ці ідеї Великого Митрополита, які „єдино є на потребу“ українському народові, що, хоч розбитий, переслідуваний за святі релігійні й національні ідеали, але є на шляху до великої мети — бути вільним господарем на своїй землі.

Від правильної постави українського народу до тих дорожкazів, які подавав Великий Мислитель і Святий із свого митрополичого престола, хто знає, чи не залежатиме доля цілого народу. Господь часом карає за знахтування дорожкazів, які Він подає народам через своїх вибранців. Таким Божим Вибранцем був безперечно Святоюрський Святий — Митрополит Андрій.

### **Важливіші дані з життя Митрополита Андрея**

Митрополит Андрій граф Шептицький — у метриці Роман-Марія-Олександер — прийшов на світ 29. липня 1865 р. в селі Прилбичах, яворівського повіту, в Галичині. Рід Шептицьких — це стара українсько-боярська родина, що видала цілий ряд видатних одиниць, між ними львівського єпископа Варлаама, митрополитів: Атанасія і Лева Шептицьких.

Батько Митрополита — Іван граф Шептицький, мати —



МИТРОПОЛИТ АНДРІЙ ГРАФ ШЕПТИЦЬКИЙ

**Софія, дочка графа Олександра Фредро, знаного польського письменника.**

1883 р. молодий Роман склав іспит зрілості з відзначенням. В р. 1887 відбув подорож до Києва, де познайомився з видатними діячами України, м. ін. з проф. Володимиром Антоновичем. Памятки старої України зробили на молодого Романа велике враження. Відвідав він теж Москву, де особисто познайомився з філософом Володимиром Соловйовом, що був прихильником обєднання Східної Церкви із Західною.

19. травня 1888 р. Роман Шептицький одержав ступінь доктора прав у краківському університеті, відбувши правничі студії в Кракові і Бресляві (Вроцлаві).

28. травня 1888 р. вступає молодий Роман до Чина Св. Василія Великого в Добромулі. Богословські і філософічні студії покінчив докторатами обох тих факультетів у Кракові.

22. серпня 1892 р. висвячений на станиславівського єпископа. В році 1900 номінований галицьким митрополитом. Як митрополит відбув у 1907 році подорож до св. Землі.

1914—1917, арештований Москальями, перебував на засланні в Суздалі і Курську.

1921—1923 відбув візитацію українських католицьких парохій у ЗДА, Канаді, Бразилії й Аргентині. Після повороту польська влада арештувала Митрополита Андрея і посадила в тюрму в Познані.

Митрополит був засновником Українського Національного музею у Львові (1913 р.), Богословського Наукового Товариства (1923 р.), Богословської Академії у Львові (1928 р.), був дійсним членом НТШ, почесним членом „Просвіти“ й „Рідної Школи“.

1933 р. Митрополит виступає в обороні пацифікованого українського населення в Польщі, а 1938 року в обороні переслідуваних православних братів на Холмщині й Підляшші.

Помер Митрополит Андрій 1. листопада 1944 року на 80-му році такого многогранного і трудящого життя.

**Д-р Василь Ленцик,  
голова УКАО-„Обнова“ в ЗДА**

Серед руїн сплюндрованої батьківщини, серед повного розбиття поглядів синів та доньок поневоленої України на те, що є спасенним для рідної землі, щоб рятувати загибаюче сокровище України; серед розбурханих політичних і партійних пристрастей часів української революції — впродовж десяток літ, як тверда скала незрушимого острова перед українського моря, стояла незрушима скала авторитету Митрополита Андрея Шептицького: його авторитету ніхто не піддавав у сумнів.

Були недавні часи лютування нацистичного гестапа та енкаведе, однаке його особа стояла, немов поза обсягом того диявольського зла. Воно не посміло наложить руку на духовного пастыря поневоленого народу, порушити його священну особу.

Переїжджали через Львів чужинні дипломати та журналісти, а коженуважав собі за велике щастя відвідати Митрополита Андрея. Як то, бути в українському Римі, та не бачити українського папу. Пересувалися через Львів тисячі українських комуністів і неодин із них потайки старався зайти, щоб побачити того незвичайного духовного старця Західної України.

Стали напливати до Львова із Східної України тисячі православних Українців, а коженуважав собі за велику честь побачити патріярха Західної України на власні очі, поговорити з ним та поцілувати його святительську руку. Всі вони — свої чужі — відходили зачаровані його духовною силою, самою особою цього Духового Велетня.

А ми, що жили біля нього та мали щастя називатися його духовими дітьми, постійно дивилися на нього, як на Богом зісланого Батька Народу, ласкового Батька, що своїм серцем огортає рідну Українську Церкву жаром такого запалу, який могли мати тільки апостоли й безпосередні їх ученики, перші християни. Ми бачили в нім Серце Українського Народу, що терпіло може й більше, як серце матері над важко хворою дитиною.

Так він виглядав у будні, а коли приходили критичні часи в житті українського народу й Церкви, то його, звичайно спокійні, очі набирали жару, його рухи ставали нервовими. Митрополит Андрей промовляв тоді, як Апостол Петро по зісланню Святого Духа, натхненно, запальчиво.

Пригадую собі добре сцену у львівській Духовній Семінарії

1913 року, коли поміж Австрією та Росією настутило таке напруження, що видавалося, що кожного дня може вибухнути війна із звичайними можливими наслідками — окупацією Західної України й традиційним руйнуванням Москвою Української Католицької Церкви.

На закінчення реколекцій прибув до Духовної Семінарії Митрополит Андрей, щоб промовити до своїх духовних дітей, кандидатів на робітників у духовому винограднику Західної України. Великий Митрополит, вказуючи на міжнародне становище, став говорити, які можливості можуть чекати нашу Церкву. Можуть прийти переслідування, арешти, депортaciї, а то й привид смерті за віру.

Митрополит Андрей, звичайно спокійний, став говорити із щораз більшим запалом. „Ми стоїмо — говорив він — перед можливістю показати нашу віру й наше привязання до Вселенської Церкви, встановленої Христом, та до наших рідних традицій. Ми мусимо нині викресати із себе вогонь і рішучість мучеників за християнську віру й твердоту духа — ніколи, за ніяку ціну, навіть за ціну свого життя не заломитися, не зрадити Христа“.

Ми тоді бачили правдивого Митрополита Андрея, ідеолога українського католицтва, апостола призначення України, Андрея двадцятого століття.

Коли нерідко читаєш статті чи її брошури з описом життя Митрополита Шептицького, то ледве чи одна з них навіть у приближенні дала правдивий образ тої великої постаті нової історії України. Підкреслюється часто велику толеранцію Митрополита Андрея до православних братів, але ніхто не віднаходить причини тієї великої братньої толеранції. Стрічав я навіть такі наївні вияснення, що, мовляв, Митрополит Андрей — український патріот, тому йому не лежить на серці поділ Українців на дві окремі віри. Це нонсенс!

Життєписи Митрополита Андрея зокрема підкреслюють опіку Митрополита над українською стариною, українським мистецтвом, його дбайливість коло оснування Національного музею та бібліотек, однаке не вказують правдивої цілі тих його заходів.

Зовсім слушно підкреслюють мужній виступ Митрополита Андрея в обороні православних церков, руйнованих польською владою 1938 р., але ніхто не відкриває джерела внутрішніх поштовхів Митрополита Андрея так відважно боронити церковних прав православних Українців.

Митрополит Андрей був справді гарячим українським патріотом та постійно ставав речником українського народу в його

критичних хвилинах, але правдивих мотивів, чому релігійний провідник ставав часто провідником світського національного життя, ніхто не вказує. А причина була та, що Митрополит Андрей більше, ніж хто інший, розумів, що в Україні доля народу та Церкви так стисло з собою повязані, як рідко деінде. Недоля народу несе за собою недолю Церкви.

Вся ця назовні така широка й многогранна діяльність Митрополита Андрея мала на ділі одну провідну ідею, а саме гаряче бажання — **відродити по цілій Україні духово здорову Українську Церкву, сперту на східні традиції християнства, зокрема на традиції старого християнського Києва з часів Св. Володимира та Ярослава Мудрого, себто Церкву Українську в тісному звязку із Вселенською Церквою під Христовим Намісником**. Однаке ця відроджена Українська Церква з величезною місією на сході Європи мусіла б бути правдиво-східною і правдиво українською своєю церковною культурою.

Митрополита Андрея з польського суспільства, в якім він народився та від дитинства був виховуваний, привела до українського народу стара традиція українського роду Шептицьких, так добре заслуженого в житті Української Церкви. Це портрети єпископів та митрополитів Шептицьких Варлаама, Атанасія і Льва завернули його життєвий шлях на старі рейки роду Шептицьких, до українського народу. Ідея католицької України привела його до нас та між нас.

Під кінець свого життя Митрополит, уже хвора людина, перекладав своєю одинокою, теж знemoщілою, рукою цілими днями картки книжок та студіював життя митрополита Рутського, філяра українського католицтва 17-го століття, з пляном написати біографію того заслуженого та святого Митрополита.

Як раз звірився мені Великий Митрополит Андрей — його ідеєю було опублікувати біографію митрополита Рутського та поробити заходи про його канонізацію, щоб церковна ідея митрополита Рутського дістала свого українського святого заступника. Кілька днів перед війною я виїхав за море і не знаю, чи покінчив митрополит Андрей працю, таку милу його душі, та що евентуально сталося з його рукописом.

Досить, що ці дві події — на початку його життя серед українського народу та при кінці його життя — вказують ясно, яка ідея пронизувала ціле життя митрополита Андрея. Це була ідея митрополита Рутського, ідея Католицької України. На думку митрополита Андрея ця ідея в силі відродити духово український народ та привернути йому його історичне призначення, яке він сповняв упродовж кількох соток літ, часів київ-

ської християнської України Володимира Святого та Ярослава Мудрого. Тому коротко накреслю цю Ідею Митрополитів Андрея та Йосифа Рутського — відродженої християнської України, як квітучої вітки Вселенської Церкви.

На погляд митрополита Андрея ніяка нація не може духовно бути сильною й не може мати на довкільні народи ніякого впливу, якщо вона не репрезентує якоїсь ідеї універсального значення, що стає історичним призначенням того народу. Тільки народ, що стає носієм великої універсальної ідеї, сповняє добре Волю Божу, використовує талант йому даний, щоб Царство Боже ширилося по цілому світі. Народ, що вкладає в культуру християнського світу, а згодом і цілого роду людського якийсь вклад, такий народ духовно великий та й значення добуває в сім'ї народів.

Народ, що в Царство Боже Святого Августина не вкладає нічого, не віднаходить свого призначення, він призначений на животіння та на погній під духову експансію інших народів.

Таке своє призначення в Царстві Божім на землі український народ уже мав і сповняв його гідно якийсь час. Це були часи християнської України давніх часів Володимира та Ярослава. Тоді український народ, приймаючи християнство східного типу, вмів сполучити свою стару дохристиянську культуру, одуховлену зносинами з старинним грецьким світом, культуру гуманну та чоловіколюбну, з новою християнською культурою. **Український народ створив тип словянського християнства на сході Європи, що промінювало з Києва на сусідні народи впродовж кількох століть. Українське християнство визволилося з-під непереможних впливів Візантії, де християнство поставлене було на службу цісаря та втратило своє Боже призначення.**

Українсько-словянське християнство з Києва християнізувало своїх сусідів — Московщину, Білорусь, Румунію та інші сусідні народи. Українська християнська культура підкріплювала духовно український народ та його столицю Київ довгі часи, навіть коли політично Київ ослаб, а згодом занепав.

Київ, хоч зберігав східний обряд, на своє перероблений, та свою східну церковну культуру, стояв у приязному відношенні до осередку християнства — Риму. Київ упав на кілька століть з допусту Божого чи з вини самого українського народу. Український народ затратив на кілька сот літ свій талант, своє призначення в цій частині земного гльобу. Він не вносив нічого більше для спільноти цілі християнства, для поширення Царства Божого на землі. Тому Україна стала тереном, на який єврів вплив почали розтягати латино-польська Польща, що католиць-

тво стала використовувати для свого національного егоїзму. З другого боку на Україну стала розтягати свої впливи Москва, нащадок здеморалізованого вже другого Риму — Візантії. Москва проголосила себе третім Римом, що цілком став на службу не-Божих сил. За наших часів Москва, третій Рим, дійшов до dna упадку, коли легально поставлений святитель-патріярх Москви замість на службу Божу став на службу Анти-Христа, безбожного Кремля.

Розтягаючи свій вплив на Україну, Москва сильно здеморалізувала душі українського народу, відхристиянізувала Україну, зробила з неї країну, де теж могло поширюватися безбожництво.

В часах могутності Польщі український народ, поневолений та цілком позбавлений свого призначення на сході Європи, кілька разів старався відзискати своє первісне призначення, через відродження правдивого християнства на Україні. Зокрема ясна місія була перед ним поставлена — відзискати своє призначення на сході Європи — раз у часі Фльорентійського Собору в першій половині 15-го століття, а вдруге при кінці 16-го століття в часі так званої Берестейської Унії.

Український народ не тільки, що сам вступав на правильний шлях відродження, правдивого та здорового українського християнства. Перед ним відкривалася можливість спинити московську й польську культурну та духовно-релігійну інвазію на Україну. Що більше, юному самому відкривалися горизонти відзискати давню роль християнського Києва за старих часів, що світив християнством для цілої східної Європи. Ці змагання українського народу віднайти своє християнське призначення на сході Європи поборювала Москва і Польща. Не зрозуміли нової ролі відродженого християнства України також широкі шари українського народу, дотепер поневоленого. Тому Українці самі спиняли своє духове відродження.

Ідея християнського Києва, як здорової вітки Вселенської Церкви, стала ясною по прикрих досвідах для провідної верстви Українців — православних та католиків на початку 17-го століття серед розгару релігійної боротьби прихильників та противників Берестейської Унії. Це була ідея піднесення давньої поваги Києва через створення київського патріярхату, що, як за старої України-Руси, проводив би релігійно у східно-слов'янській, християнській Європі. Тим чином мали бути усунені недомагання Берестейської Унії.

Відроджений християнський Київ мав відібрести провід з рук Візантії, що релігійно занепала під владою турецькою. Християнський Київ, прикрашений гідністю патріярхату, мав

спинити поширювання впливів фальшивого християнства Москви, що себе проголосила третім Римом. Київ наново мав стати джерелом правдивого християнства на сході Європи. Відроджений християнський Київ під проводом свого патріярха мав дістати Боже призначення навертати Схід, як це висловився Папа Урбан VIII. до холмського владики Методія Терлецького 1643: „Через Вас, мої Українці, сподіваюся навернути Схід”.

Цю ідею католицького київського патріярхату, опертого о стару християнську культуру Києва, відкрив київський митрополит того часу, католик Йосиф Рутський, та здефініював її разом із архиєпископом Мелетієм Смотрицьким, найбільшим українським ученим 17-го століття. Смотрицький своїм життям дав доказ, що він глибоко зрозумів ту ідею, бо в першій частині свого життя був він гарячим прихильником українського православ'я. Однака згодом, відбувши подорож по Близькому Сході й побачивши на власні очі візантійське християнство в політичній та духовій неволі, сам перейшов у католицький габір і до кінця життя був палким прихильником відродження Києва, створення київського патріярхату, як нового, а радше відродженого осередку східно-европейського християнства.

Ідея київського патріярхату, що мав обєднати католицьких і православних Українців, була прийнята прихильно найкрайніми тогочасними Українцями. За нею заявилися, крім митрополита Рутського та архиєпископа Мелетія Смотрицького, також обидва найвизначніші провідники українського православ'я — митрополит Йов Борецький та печерський архимандрит Петро Могила. Це була ідея, що могла справді потягнути за собою кожного українського християнина й патріота.

За ідеєю Рутського та Смотрицького мав бути створений київський патріярхат, що обєднав би всіх Українців — католиків і православних. Київський патріярхат мав бути залежним від Апостольського Престолу, однака поза тим Українська Церква мала бути цілком самоуправною. Привернені мали бути всі старі права та значення київського митрополита, як це було за часів української держави. Київ мав стати наново християнським осередком, як бувало в давнині, та християнським учителем близьких народів східної Європи. Він мав спинити будьякі претенсії московського патріярхату до земель України, Білорусі та Румунії.

За часів митрополита Рутського ідея київського патріярхату не була зреалізована. Відкинули її самі Українці, вже занадто довго духовно зломані віковою неволею. Вони воліли протекторат московського патріярха, єпископа фальшивого

Риму. Для повалення ідеї київського патріархату вони змобілізували українську незрячу масу, яка, грозячи творцям цього пляну пущенням під Дніпрову кригу, на ділі під Дніпрову кригу пустила талан та призначення, що їх українському народові давало знову Боже Провидіння. Та, ясно, ця ідея не відродилася вже аж до наших часів, хоча католицтво східного обряду поширилося на значних просторах України.

Цю ідею українських предків старався відродити впродовж цілого свого життя аж Митрополит Андрей і для цієї ідеї він віддав ціле своє життя. Вона стала рушійною силою всіх його шляхетних починів упродовж цілого його святого та заслуженого життя.

Ідею відроджені християнської й католицької України відкрив по трьох століттях молодий студент Роман Шептицький, в обличчях портретів своїх предків. Він то, вступаючи в монастир та приймаючи ім'я Андрея, звязав ціле своє життя з ідеєю Рутського, що корінням своїм сягала до св. Андрея, Апостола України. Недаром кінець свого життя він присвятив теж студіям життя митрополита Рутського, щоб добитися його канонізації.

Оце головна життєва ідея митрополита Андрея Шептицького, яка регулювала всі інші кроки його плодотворного життя. Митрополит Андрей любив українську старину, українське мистецтво тому, бо хотів з допомогою студій української старини відтворити правдиву християнську культуру прастарої України та на ній виховувати молоде покоління Українців, насамперед духовних. Це мало діятися в основаній ним Богословській Академії. Митрополит Андрей живо цікавився культурою свого народу, бо практично хотів доказати, що впродовж тисячі літ християнської України Церква все була передовим чинником у культурному життю нації.

Митрополит Андрей боронив православних перед відбиранням їм свободи віри, бо на православних Українців він усе дивився тільки як на відчужених у добрій вірі братів, членів Вселенської Церкви, що зберегли всі святі Тайни та всі головні засади католицької віри. Він ніколи не вважав головної маси православних за людей іншої віри, тому ніколи не вимагав від православних, які бажали стати католиками, формального визнання католицької віри. Він казав їм тільки висповідатися та заявiti, що вони визнають правдиву віру, яку Христос установив у своїй Церкві.

Річ природна, що об'єктивно митрополит Андрей ясно стверджував, що православні єпархи під візантійським, а згодом московським впливом де в чім відступили від Христової волі, але це ніколи не відносив він до мас православних братів,

яких уважав католиками, в добрій вірі відчуженими від Апостольського Престолу.

Це диктувало йому відноситися до православних з великою любовю усієї ширини його великого серця. А воно, як магнет, притягало до нього серця братів-Українців, незединених з Апостольським Престолом. Це мав бути теж шлях митрополита Андрея до реалізації своєї ідеї -- католицької України за традицією українських предків.

Митрополит Андрей на кожному місці зазначував, що добрий християнин-католик повинен бути найкращим сином свого українського народу. Ось тут джерело його широкої патріотичної та загально-громадянської діяльності, що добула йому ім'я найкращого патріота української землі наших часів. Патріотизм митрополита Андрея та католицьких Українців мав переважати православних братів, якими фальшивими були закиди російських істориків, що немов обєднання Українців із Римом мало принести шкоду українській нації та зробити з неї погній Польщі. Вся многогранна діяльність митрополита Андрея впродовж його довгого життя мала бути помічною для реалізації його основної ідеї — відродження правдиво християнської й католицької України, як провідного духовного чинника на сході Європи.

Як колись, три століття тому, митрополита Йосифа Рутського та архиєпископа Мелетія Смотрицького довгими днями палила журба, що не всі Українці розуміють той талант, який їм Боже Провидіння вкладає в руки, навпаки, самі той талант закопують, так само й митрополита Андрея палила журба, що його велика, на століття подумана ідея так поволі находить зrozуміння серед сучасного українського покоління світського, а навіть духовного.

Він гаряче бажав католицької України, що вміла б прибрати наново старі українські шати церковної та національної традиції. Він хотів бачити католицький Київ з його старими правами та ще й поширеними гідністю київського патріарха. Тому в церковному житті він відгребував усе, що старе, власне українське та скидав чуже, що впродовж кількох століть церковного життя України, узалежненого від Москви чи Польщі, насіло на український церковний організм. Тим способом він хотів переконати православних Українців, що в Україні найбільше український характер матиме християнство католицьке, приbrane в церковну культуру старої України-Руси. Воно буде не тільки християнством найбільше по волі Христа, але теж по старій традиції української нації, з часів її провідної ролі на сході Європи.

Церковна ідея митрополита Андрея, подумана на століття, не могла найти зрозуміння навіть серед духовних, що думали тільки на місяці чи на роки. Митрополит Андрей вірив, що відроджене українське католицтво здатне на духову оfenзиву, на томіст поважне число українських духовних вірило, що українське католицтво наших часів таке кволе, що воно здатне тільки на дефензиву, тому слід його зберігати таким, яким його життя створило впродовж останніх трьох соток літ, а навіть треба ще дальнє поглиблювати обрядові звязки з католицьким Заходом, щоб тим сильніша ставала оборонна стіна проти наступу православія.

Це були дві протилежні концепції українського католицтва, які себе не розуміли. Перед другою світовою війною вони виступали в постаті двох напрямів у нашій Церкві, — східному й західному. Східний напрям, духовим провідником якого був сам Митрополит та передбачуваний ним його наслідник у проводі Церкви митрополит Йосиф Сліпий, концентрувався біля Богословської Академії у Львові та складався з того табору духовних і світських католиків, що громадився біля Святоюрської гори.

Табор західної орієнтації не мав віри, що історичні пляни митрополита Андрея є можливі до сповнення, приймав їх радше, як нереальні, а навіть небезпечні мрії, тому люди цього табору звичайно скрито поборювали митрополита Андрея та його історично-церковні пляни. Зрештою, таких самих противників, у власному католицькому таборі, що не розуміли його ідеї, мав теж митрополит Рутський.

Та це вже відоме в історії людства, що великі на століття подумані пляни рідко знаходили загальне зрозуміння серед сучасників. Так було і в цьому випадку. Ідеї митрополита Андрея були занадто великі, універсального, майже вселюдського мірила, щоб могли бути зрозумілі загалові. Для їх зрозуміння треба було мати таку любов до минулого церковного України, яку мав митрополит Андрей, та охоплювати своїм знанням минуле України на кілька століть назад, а віщим зором бачити майбутнє призначення України, як бачив його великий ум митрополита Андрея.

Все ж таки митрополит Андрей старався свої ідеї ширити, не все прямо та не все так виразно, як їх виложено в оцих словах. І він здобував тисячі прихильників тої ідеї свого оточення, й тим він був щасливіший від свого попередника, творця ідеї київського патріярхату, митрополита Рутського.

Та все таки під деяким оглядом був він менше щасливий від свого великого попередника. Також колись митрополит Рут-

ський старався ідею відродженої християнської України понести передовсім серед православних Українців. Тепер те саме робив митрополит Андрей. Друга світова війна дала йому змогу спробувати пізнати опінію єпархів Української Православної Автокефальної Церкви. І в цім напрямі митрополит Андрей був менше щасливий від митрополита Рутського. На братній запит, звернений до українських православних єпархів, митрополит Андрей дістав дуже непотішаючі відповіді. Ідея митрополита не найшла серед них ніякого зrozуміння, далеко менше, ніж ідея Рутського серед йому сучасних українських православних єпархів, у митрополита Борецького й архимандрита Петра Mogили. І це могло перед смертю настроювати митрополита Андрея великим пессимізмом, що талант, даний Божим Провидінням українському народові, на століття може бути змарнований, таки самими духовними Українцями.

Цими кількома думками, мов рисівник вуглем на рисунковому папері, накреслив я духову постать митрополита Андрея такою, якою я її знав, бо бачив та оглядав власними очима, слухав його слів власними ушами. Впродовж свого сороктирилітнього митрополитування він потрапив виховати своє покоління, що пішло в світ з печаттю його духа.

Це покоління нині переходить вогневу пробу на просторах Західної України, як пастирі і вірні Української Підземної Церкви, на засланнях, в тaborах смерти азійської Росії. Сотні перейшли вже остаточно цю пробу перед екзекуційними ешелонами совєтського НКВД. Ідея нової християнської України митрополита Андрея породила вже мучеників за католицьку Україну. Колись, у перших віках християнства, кров мучеників родила нові загони християн, дарма, що нерідко видавалося, що Церква Христова, переслідувана та мучена, вже перестала існувати. Ми віримо, що й кров українських мучеників за нову християнську Україну митрополита Андрея стане посівом, що буйно зійде, зазелениться й принесе плід. Київ ще стане городом Божої Благодаті та здоровим бючим джерелом правдивого християнства, як це бачив у своєму пророчому видінню перший Андрей на київських горах і другий Андрей митрополит наших часів, часів найважчого лихоліття в історії Української землі.

